



Sygn. akt II UK 103/08

**WYROK  
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 4 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku W. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 grudnia 2008 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 25 września 2007 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi  
Apelacyjnemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do  
ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach  
postępowania kasacyjnego.**

## Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 25 września 2007 r. oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 lutego 2006 r., którym zmieniono decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 11 kwietnia 2005 r. w ten sposób, że przyznano wnioskodawcy W. W. prawo do emerytury od 31 stycznia 2005 r.

Sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, zgodnie z którymi W. W., urodzony 26 stycznia 1945 r., posiada od 11 września 1972 r. uprawnienia zawodowe muzyka – solisty w imprezach estradowych, w tym dogry na gitarze i kontrabasie. W okresach od 1 października 1971 r. do 31 grudnia 1984 r. i od 1 września 1986 r. do 31 stycznia 1991 r. odwołujący był zatrudniony na podstawie umów o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy jako starszy instruktor, kierownik artystyczny, organizator i realizator imprez estradowych oraz zastępca kierownika ds. administracyjno – gospodarczych w Klubie Kultury „R.”. Decyzją zarządu klubu otrzymał zgodę na dodatkową pracę jako muzyk artysta – wykonawca na terenie Klubu Kultury oraz wszystkich przedsiębiorstw estradowych w kraju. W okresie od 1 stycznia 1972 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca wykonywał pracę na podstawie umowy zlecenia jako muzyk, artysta – wykonawca na terenie Klubu Kultury. W latach 1972 – 1973 współpracował z Agencją Artystyczną w S. na podstawie umowy zlecenia jako kierownik muzyczny zespołu „Kapela P.”. Następnie wykonywał pracę w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Imprez Artystycznych „E.” w O. na podstawie umowy zlecenia w okresach od października do grudnia 1973 r., od stycznia do grudnia 1974 r., od stycznia do grudnia 1975 r., od stycznia do grudnia 1978 r., od stycznia do grudnia 1979 r. i od stycznia do października 1980 r. na stanowisku muzyka, od stycznia do grudnia 1976 r. i od stycznia do grudnia 1977 r. na stanowisku kierownika zespołu muzycznego. W okresie od 1 listopada 1980 r. do 30 listopada 1983 r. wnioskodawca współpracował na podstawie umowy zlecenia z Państwowym Przedsiębiorstwem Imprez Artystycznych „I.” w W. w charakterze

kierownika artystycznego oraz wykonawcy w zespole Kapela „B.”. W 1984 r. W. W. współpracował na podstawie umowy zlecenia z Przedsiębiorstwem Imprez Artystycznych „E.” w B. jako autor tekstów własnych i kierownik muzyczny. W okresie od 1 stycznia 1985 r. do 31 sierpnia 1986 r. był natomiast zatrudniony jako starszy instruktor – kierownik sekcji muzyczno – teatralnej w Osiedlowym Domu Kultury G. Wnioskodawca osobiście opłacał składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu działalności artystycznej w okresie od 1 stycznia 1974 r. do 31 stycznia 1991 r. W okresie od 6 lipca 1993 r. do 30 listopada 1998 r. odwołujący prowadził działalność gospodarczą, między innymi, w zakresie działalności artystyczno – estradowej i organizowania imprez artystycznych. Z tego tytułu opłacał składki na ubezpieczenie społeczne do 30 listopada 1998 r. Z dniem 1 lutego 1999 r. działalność gospodarcza prowadzona przez wnioskodawcę została wykreślona z ewidencji.

Łącznie W. W. udowodnił 35 lat, 6 miesięcy i 16 dni okresów składkowych.

W dniu 17 stycznia 1985 r. Komisja do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Sztuki wydała decyzję ustalającą, że W. W. od 11 września 1972 r. do 31 maja 1973 r. wykonywał działalność artystyczną jako muzyk (gitara) i wznowił tę działalność 26 stycznia 1976 r.

Sąd Apelacyjny za prawidłową uznał też ocenę prawną zaprezentowaną przez Sąd pierwszej instancji, który wskazał, że zgodnie z art. 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r., ubezpieczone z tytułu działalności twórczej lub artystycznej, mają prawo do emerytury na warunkach określonych dla pracowników wykonujących działalność twórczą lub artystyczną. W myśl art. 32 tej ustawy w związku z § 12 ust. 1 pkt e, ust. 2 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ubezpieczonemu będącemu pracownikiem zatrudnionym w szczególnym charakterze przysługuje prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący, w przypadku mężczyzny, 60 lat, i posiada co najmniej 25 – letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym co najmniej 15 lat działalności twórczej lub artystycznej, a wiek emerytalny osiągnął w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat po jego ustaniu. Wnioskodawca

spełnił te warunki, albowiem przez ponad dwadzieścia lat opłacał składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu działalności twórczej lub artystycznej, stale występował na terenie kraju jako muzyk, a wiek emerytalny osiągnął 26 stycznia 2005 r., a więc przed upływem 5 lat od ustania zatrudnienia (na podstawie umowy o pracę zawartej z PU „S.” spółką z o.o. w G., gdzie pracował jako dozorca do 28 lutego 2001 r.).

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył organ rentowy, który zaskarżył go w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 33 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także § 1, § 2 oraz § 12 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że ubezpieczony udowodnił 15 – letni okres pracy wykonywanej w szczególnych warunkach jako artysta i przyznaniu prawa do emerytury przy założeniu braku konieczności spełnienia pozostałych warunków dotyczących wymiaru czasu pracy i zajmowanych stanowisk wynikających z tych przepisów.

Opierając skargę na takich podstawach, organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie orzeczenia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy.

Zgodnie z art. 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm., zwanej dalej „ustawą o emeryturach i rentach”) – w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2004 r. – osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r., ubezpieczone z tytułu działalności twórczej lub artystycznej, mają prawo do emerytury na warunkach określonych dla pracowników wykonujących działalność twórczą lub artystyczną. Uprawnienia emerytalne twórców i artystów, będących pracownikami, są zróżnicowane w zależności, między innymi, od tego, czy

wykonywają zawody kwalifikowane jako praca w szczególnym charakterze, czy też pozbawione tego przymiotu. Pracownicy wykonujący działalność twórczą lub artystyczną o szczególnym charakterze mogą skorzystać z prawa do emerytury na warunkach określonych w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach, zaś pozostali – na warunkach przewidzianych dla ogółu pracowników. Przepis art. 33 ustawy o emeryturach i rentach odnosi się zatem zarówno do tych ubezpieczonych twórców i artystów, którzy ubiegają się o przyznanie emerytury z tytułu pracy w szczególnym charakterze, jak i do tych, którzy wykonują działalność poza takimi kwalifikowanymi przesłankami. W obu wypadkach wymagane jest więc spełnienie warunków, od których uzależnione jest prawo do emerytury ubiegającego się o takie świadczenie twórcy lub artysty będącego pracownikiem. Wynika stąd, że ubezpieczeni twórcy lub artyści, niebędący pracownikami, wykonujący działalność twórczą lub artystyczną o szczególnym charakterze, mogą nabyć prawo do emerytury w wieku i na zasadach dotyczących nabywania uprawnień emerytalnych przez pracowników wykonujących działalność twórczą lub artystyczną.

Przepis art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 - 3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Z art. 32 ust. 4 ustawy wynika, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za przepisy dotychczasowe należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), zwanego dalej

„rozporządzeniem”. Przepisy dotychczasowe, do których odesłanie zawiera art. 32 ust. 4 ustawy, składają się na normę prawną regulującą ustawowo warunki uzyskiwania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Podkreślić należy, że zabieg polegający na włączeniu do regulacji ustawowej

niektórych przepisów rozporządzenia dotyczy tych przepisów, które normują materię określoną w art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach, a więc wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk, oraz warunki, na jakich osobom wykonującym te prace przysługuje prawo do emerytury. Są to przepisy § 4 - 8a rozporządzenia określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przepisy § 9 - 15 określające wiek emerytalny i warunki przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze, a ponadto przepis § 3 określający ogólny wymagany okres zatrudnienia oraz przepis § 2 ust. 1 stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Nie budzi wątpliwości, że obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym przez wszystkich pracowników wykonujących działalność twórczą lub artystyczną, a jedynie tych, którzy spełniają warunki przewidziane w zachowanym § 12 rozporządzenia. Do tych warunków należą, między innymi, rodzaj działalności oraz wiek, zróżnicowany w zależności od rodzaju działalności. Uprawnienie do emerytury z tytułu pracy w szczególnym charakterze przysługuje wyłącznie: tancerzom, akrobatom, gimnastykom, ekwilibrystom, kaskaderom - w wieku 40 lat dla kobiet i 45 lat dla mężczyzn, solistom wokalistom, muzykom grającym na instrumentach dętych, treserom zwierząt drapieżnych – w wieku 45 lat dla kobiet i 50 lat dla mężczyzn, artystom chóru, żonglerom, komikom cyrkowym, aktorom teatru lalek – w wieku 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn, aktorkom, dyrygentkom – w wieku 55 lat, muzykom grającym na instrumentach smyczkowych, perkusyjnych oraz klawiszowych, operatorom obrazu filmowego, fotografikom – w wieku 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn.

Jak wskazano wyżej, ubezpieczeni twórcy i artyści niebędący pracownikami mogą nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym tylko przy spełnieniu warunków wymaganych od twórców i artystów o statusie pracowników.

Dla uzyskania tego uprawnienia nie jest więc wystarczające, że dana osoba wykonywała działalność twórczą lub artystyczną, odprowadzając z tego tytułu składki na ubezpieczenie społeczne. Niezbędne jest bowiem, ażeby wykonywała jeden z rodzajów działalności, wymienionych enumeratywnie w rozporządzeniu i spełniała pozostałe warunki tam przewidziane dla uzyskania emerytury przez twórcę lub artystę będącego pracownikiem.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, iż prawo wnioskodawcy do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym zależy od stwierdzenia, czy przez okres co najmniej 15 lat wykonywał pracę w szczególnym charakterze w zawodach wymienionych w § 12 rozporządzenia, których to ustaleń brak w aktualnym stanie sprawy. W podstawie faktycznej rozstrzygnięcia przyjęto bowiem, że odwołujący był zarówno kierownikiem artystycznym, organizatorem występów zespołu, jak również wykonawcą (muzykiem grającym na instrumentach smyczkowych, strunowych, tancerzem i solistą). O ile nie budzi wątpliwości, że tego typu działalność może być uznana za działalność artystyczną uprawniającą do nabycia prawa do emerytury na zasadach dotyczących ogółu pracowników, to nie ma podstaw do stwierdzenia, iż jest działalnością artystyczną „o szczególnym charakterze” uprawniającą do emerytury w obniżonym wieku, bez uprzedniego ustalenia, czy przez okres wymagany i na warunkach przewidzianych obowiązującymi przepisami wnioskodawca wykonywał zawód (zawody) uznawane przez przepisy za pracę w takim charakterze.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398<sup>15</sup> § 1 k.p.c. i art. 398<sup>21</sup> w związku z art. 108 § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.